

РОЗДІЛ 8

КОНТРОЛЬ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ

8.1. Необхідність та значення визначення країни походження товару в митному адмініструванні

Сучасний розвиток світового виробництва і торгівлі актуалізує проблему розробки чітких правил визначення походження товару, тобто з'ясування країни або регіонального інтеграційного угруповання, в яких товари були вироблені. Це обумовлено тим, що стрімкі технологічні зміни, які відбуваються в сферах інформаційних технологій, телекомунікацій, транспортної інфраструктури дають можливість виробникам кінцевої продукції залучати ресурси з найвіддаленіших країн, де є більш кваліфікована або дешева робоча сила, унікальні або дешевші сировина, матеріали і комплектуючі. Лібералізація обміну продукцією, сировиною та комплектуючими між країнами ускладнює процедури визначення походження товарів, а також застосування широкого кола інструментів торгової політики щодо інших країн. Саме ці чинники обумовили необхідність розробки міжнародних правил визначення походження товару.

Визначення країни походження товару є одним з основних чинників, поряд з митною вартістю товару та кодом товару згідно УКТЗЕД, від якого залежить розмір тарифних і нетарифних заходів, що будуть застосовані до нього.

Країною походження товару вважається країна, де товари було вироблено або піддано достатній переробці чи обробці, що дозволило отримати вироби з новими, більш якісними характеристиками. При цьому під країною походження товару може розглядатися група країн, митні союзи країн, регіон або частина країни. У визначенні країни походження товару не береться до уваги походження енергії, машин, обладнання та інструментів, що використовуються для його виробництва⁷⁸.

Країну походження товару в митному адмініструванні визначають з різними цілями (рис. 8.1)

⁷⁸ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Рис. 8.1. Цілі визначення країни походження товару

Отже, метою визначення країни походження товару є застосування до товарів, що переміщуються через митний кордон України тарифних та нетарифних заходів регулювання, а також забезпечення обліку руху товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Правила визначення країни походження товарів, що діють в Україні, враховують положення Угоди про правила визначення походження (ГАТТ 1994 р.)⁷⁹. Участь у цій Угоді є обов'язковою умовою членства у СОТ. Ця Угода зобов'язує країни-учасниці спільно встановити єдині правила походження, які повинні бути зрозумілими, об'єктивними, передбачуваними.

Правила походження використовуються урядами країн для визначення країни, в якій вироблені імпортовані товари. У сучасних умовах суттєвих змін у галузі комунікацій та транспорту виробники отримують у віддалених країнах на більш вигідних умовах фактори виробництва готової продукції. Ця тенденція до отримання ресурсів у різних країн підсилюється заходами, спрямованими на усунення тарифів та інших торговельних бар'єрів. Більшість готової продукції на ринках вироблено не в одній країні (товари широкого споживання – текстиль, косметика, продукція машинобудування тощо).

⁷⁹ Угода про правила походження: Міжнародний документ від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_013

Причини застосування правил визначення країни походження⁸⁰:

1) для імпорту за преференційними угодами країни-імпортери мають бути впевнені в тому, що нижчі, або преференційні, ставки стосуються продукції з країн, на які поширюються преференції. Тобто їм необхідне підтвердження того, що імпортовані товари були трансформовані у країні, що користується преференціями;

2) для імпорту за тарифними ставками режиму найбільшого сприяння визначення країни походження не має великого значення, оскільки таке мито застосовується на недискримінаційній основі до імпорту з усіх джерел. Однак там, де заходи на кордоні беруть до уваги країну походження, її визначення стає необхідним.

Сучасні національні системи визначення походження товару різноманітні, але загалом вони ґрунтуються на двох головних принципах:

– принцип доданої вартості у виробництві або подальшого оброблення. Продукція вважається виробленою в тій країні, в якій був доданий визначений відсоток (40, 50, 60%) її вартості;

– принцип походження на основі змін у тарифній класифікації. Країни – члени СОТ використовують Гармонізовану систему (ГС) опису та кодування товарів. Система складається з 97 розділів, в кожному з яких товари розписані відповідно до міри оброблення, починаючи з сировини, через напівфабрикати і до готової продукції. При використанні цієї системи класифікації визначається, що продукція походить з країни, в якій внаслідок оброблення змінюється його тарифна класифікація.

Коли походження товару є визначеним, країна імпорту може застосувати до імпортованого товару певний інструмент, що має бути застосований у відповідності з загальнодержавною торговельною політикою країни.

Крім того визначення країни походження товару має важливе значення при митному оподаткуванні товарів, оскільки в Митному тарифі України ставки ввізного мита є диференційованими на преференційні, пільгові та повні. Зокрема

– щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких

⁸⁰ Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – С. 120.

надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

– до товарів, що походять з України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом.

– до решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України

8.2. Країна походження товару. Критерії достатньої переробки та обробки товарів

Як зазначалося вище, країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

За вітчизняним законодавством, країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених Митним Кодексом. При цьому під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Товар вважається «повністю вироблений» в країні, якщо весь процес виробництва, включаючи застосування матеріалів і комплектуючих, проходив всередині країни. Практично цей спосіб застосовується головним чином до сировини, сільськогосподарської, риболовецької і лісової продукції.

За Митним кодексом України товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються⁸¹:

- 1) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;
- 2) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні;

⁸¹ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

- 3) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
- 4) продукція, одержана від живих тварин у цій країні;
- 5) продукція, одержана в результаті мисливського або рибальського промислу в цій країні;
- 6) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського промислу, одержана судном цієї країни або судном, що орендоване (зафрахтоване) цією країною;
- 7) продукція, одержана на борту переробного судна цієї країни виключно з продукції, зазначеної у пункті 6;
- 8) продукція, одержана з морського дна або з морських надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що ця країна має виключне право на розробку цього морського дна або цих морських надр;
- 9) брухт та відходи, одержані в результаті виробничих або інших операцій з переробки в цій країні, а також вироби, що були у вжитку, зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину (утилізації);
- 10) електроенергія, вироблена в цій країні;
- 11) товари, вироблені в цій країні виключно з продукції, зазначеної вище

У разі якщо у виробництві товару беруть участь дві або більше країн, країною походження товару вважається країна, в якій були здійснені останні операції з переробки, достатні для того, щоб товар отримав основні характерні риси повністю виготовленого товару, що відповідають критеріям достатньої переробки

Критеріями достатньої переробки є⁸²:

- 1) виконання виробничих або технологічних операцій, за результатами яких змінюється класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;
- 2) зміна вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару (правило адвалорної частки⁸³);

⁸² Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

⁸³ **Правило адвалорної частки.** Цей критерій може бути сформульований як мінімальна частка у вартості товару, яка повинна бути додана в країні походження, або як гранично допустима частка імпортованих матеріалів у вартості всіх матеріалів, з яких зроблений товар

У разі застосування правила адвалорної частки вартість товару, одержаного в результаті переробки в цій країні, визначається на базі ціни франко-завод виробника товару. Вартість складових цього товару, що походять з інших країн, визначається за їх митною вартістю, а тих складових, походження яких не визначено, – за встановленою ціною першого їх продажу в цій країні.

Ціна франко-завод – це ціна, що сплачується за продукцію на умовах франко-завод виробникові, на підставі якого була здійсненна остання обробка продукції, за умови, що ця ціна включає вартість усіх використаних матеріалів, за винятком будь-яких внутрішніх податків, що відшкодовуються або можуть відшкодовуватися, якщо отримана продукція експортується⁸⁴.

3) виконання виробничих та/або технологічних операцій, які в результаті переробки товару не ведуть до зміни його класифікаційного коду згідно з УКТ ЗЕД або вартості згідно з правилом адвалорної частки, але з дотриманням певних умов вважаються достатніми для визнання товару походженням із тієї країни, де такі операції мали місце.

Другий і третій критерії достатньої переробки, для конкретних товарів встановлюються та застосовуються у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України. Такий Перелік виробничих і технологічних операцій, за якими визначається країна походження товару встановлено Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення та застосування правила адвалорної частки та виконання виробничих та технологічних операцій» від 20.12.2006 року № 1765⁸⁵.

Не відповідають критерію достатньої переробки:

1) операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;

2) операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);

3) прості складальні операції – операції, які здійснюються шляхом складання виробів за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) чи клепаання, склеювання або монтажу готових вузлів за допомогою зварювання (за винятком виготовлення складних виробів

⁸⁴ Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – С. 122.

⁸⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення та застосування правила адвалорної частки та виконання виробничих та технологічних операцій» від 20.12.2006 року №1765 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1765-2006-%D0%BF>.

шляхом зварювання), а також інші операції (регулювання, контроль, заправка робочою рідиною тощо), необхідні у процесі складання і не пов'язані з переробкою (обробкою) товарів, незалежно від кількості та складності таких операцій;

4) змішування товарів, які походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик товарів, що змішуються;

5) забій тварин;

6) комбінація двох чи більше вищезазначених операцій.

Країна походження упаковки, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається тією ж, що і країна походження самого товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У таких випадках країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Митний орган відмовляє у випуску товару, якщо цей товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

Товари, походження яких достовірно не встановлено, випускаються митним органом у вільний обіг на митній території України за умови сплати ввізного мита за повними ставками Митного тарифу України .

У разі неможливості достовірно встановити країну походження товарів, щодо яких застосовуються особливі види мита (антидемпінгове, компенсаційне або спеціальне), такі товари випускаються у вільний обіг на митній території України за умови сплати особливих видів мита.

До товарів застосовується (відновлюється) режим найбільшого сприяння за умови одержання митним органом не пізніше ніж через 365 днів від дня здійснення митного оформлення цих товарів належним чином оформленого відповідного документа про їх походження.

8.3. Документальне підтвердження країни походження товару

Для підтвердження країни походження товару митний орган у передбачених законом випадках має право вимагати та отримувати документи про походження такого товару. Країна походження товару заявляється митному органу шляхом подання оригіналів документів про походження товару (рис. 8.2.).

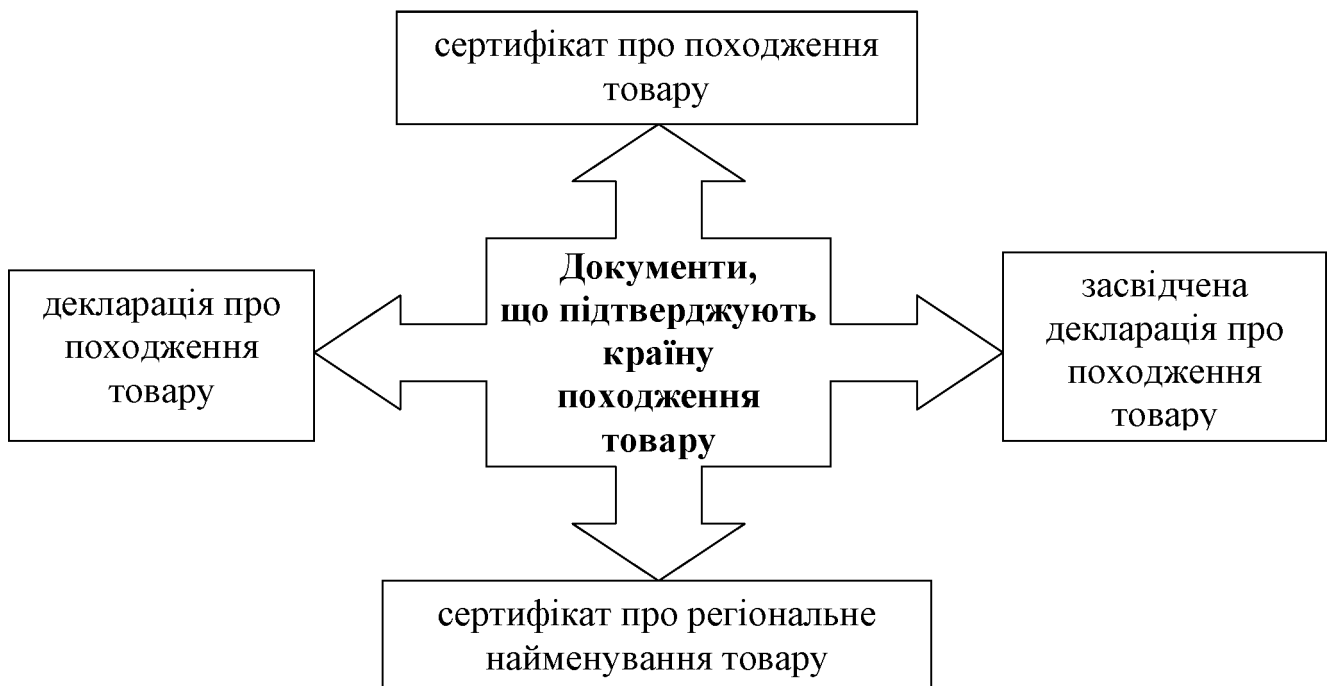

Рис. 8.2. Документи, що підтверджують країну походження товару.

За Митним кодексом документами, що підтверджують країну походження товару, є (рис. 8.2):

- сертифікат про походження товару – документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару,

- засвідчена декларація про походження товару – це декларація про походження товару, засвідчена державною організацією або компетентним органом, наділеним відповідними повноваженнями,

- декларація про походження товару – це письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару,

- сертифікат про регіональне найменування товару – це документ, який підтверджує, що товари відповідають визначенню, характерному для відповідного регіону країни, та виданий компетентним органом відповідно до законодавства країни вивезення товару

Додатковими відомостями про країну походження товару є відомості, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах (відповідності, якості,

фітосанітарних, ветеринарних тощо), митній декларації країни експорту, паспортах, технічній документації, висновках-експертизах відповідних органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження країни походження товару

Країна походження товару заявляється (декларується) митному органу шляхом подання документів про походження товару

У разі ввезення товару на митну територію України документ, що підтверджує країну походження товару, подається обов'язково лише у разі, якщо це необхідно для застосування митно-тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, кількісних обмежень (квот), інших заходів економічного або торговельного характеру, що здійснюються в односторонньому порядку або відповідно до двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, або заходів, що здійснюються відповідно до закону для забезпечення здоров'я населення чи суспільного порядку, а також у разі, якщо в митного органу є підстави для підозри в тому, що товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

У разі ввезення товару на митну територію України сертифікат про походження товару подається обов'язково:

1) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України ;

2) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти) або заходи, вжиті органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в межах повноважень, визначених законами України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», «Про зовнішньоекономічну діяльність»;

3) якщо це передбачено законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Документи, які підтверджують країну походження товару, не вимагаються у разі, якщо:

1) товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу України;

2) товари ввозяться громадянами та оподатковуються за єдиною ставкою мита;

3) товари ввозяться на митну територію України в режимі тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування;

4) товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту;

5) це передбачено міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України;

6) через митний кордон України переміщуються зразки флори, фауни, ґрунтів, каміння тощо для наукових досліджень, відібрані на об'єктах України, які розташовані в полярних регіонах або на островах у нейтральних водах Світового океану, що знаходяться у сфері наукових інтересів України.

У разі вивезення товарів з митної території України сертифікат про походження товару з України подається в тих випадках, коли він необхідний і це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України, укладеними у встановленому законом порядку.

Сертифікат про походження товару видається органом або організацією, уповноваженими на це відповідно до закону. Таким органом в Україні є Торгово-промислова палата України або регіональні торгово-промислові палати.

Сертифікат про походження товару подається разом з митною декларацією, декларацією митної вартості та іншими документами, що подаються для митного оформлення. У разі втрати сертифіката приймається його офіційно завіреним дублікат.

За відсутності сертифіката до оформлення приймається декларація про походження товару, яка являє собою заяву (на комерційному рахунку або іншому документі, що стосується товару) про країну походження товару, зроблену виробником, продавцем або особою, що переміщує товар, і засвідчену цими особами або вповноваженим органом, що видає сертифікати.

Форма сертифікату залежить від природи і призначення товарів для експорту (коди ТН ЗЕД), країни імпорту, а також умов міждержавних торгових угод. Найбільшу зацікавленість для експортерів представляють преференційні (пільгові) сертифікати. Ці документи звільняють товари, що експортуються, від митних зборів (частково або повністю).

Найпоширенішими формами сертифікатів про походження товарів, що оформлюються є наступні (рис. 8.3):

– сертифікат походження загальної форми (англійською мовою) – звичайна форма сертифіката, яку видають на всі товари при експорті в країни, з якими не обумовлені правила визначення країни походження товарів; а також у разі, коли товар не має преференційного доступу на ринок країни імпорту та у випадках відсутності або тимчасового припинення пільг на українські товари;

– сертифікат походження загальної форми (російською мовою) – звичайна форма сертифіката, яку видають при експорті в країни СНД;

– сертифікат походження СТ-1 (російською мовою) – видають на товари, що експортуються до країн СНД, та задовольняють вимогам Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради голів Урядів СНД від 24.09.1993 р. та Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради голів Урядів СНД від 30.11.2000 р. Сертифікат походження форми СТ-1 повністю звільняє імпортера від мита;

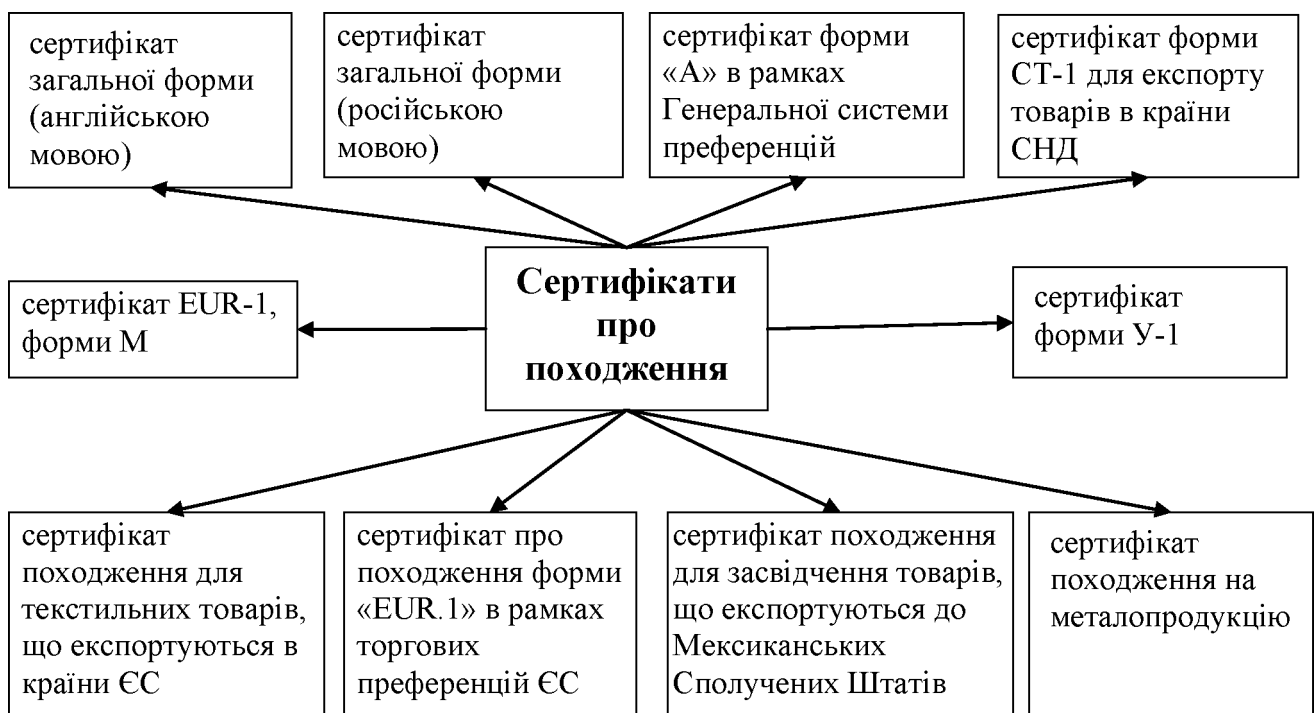

Рис. 8.3. Види сертифікатів про походження товарів

Примітка. Побудовано на основі^{86, 87}

⁸⁶ Кордзая Н. Р. Особливості сертифікації походження товарів та послуг в Україні / Н. Р. Кордзая // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій – 2015. – вип. 46, Т. 1. – С. 277–281.

⁸⁷ Офіційний сайт Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://www.ucci.org.ua>.

– сертифікат форми «А» (англійською або французькою мовами) – видають на товари, які підпадають під преференційний режим при експорті на ринки країн-донорів в рамках Генеральної Системи Преференцій; Сертифікат форми А видається на товари, що підпадають під преференційний (пільговий) режим, що надається українським товарам Євросоюзом, Японією, Туреччиною. При наявності сертифіката походження форми А, імпортер повністю або частково звільняється від мита;

– сертифікат походження на текстильні товари (TEXTILE PRODUCTS) (англійською або французькою мовами), видають на товари, які експортують до країн ЄС відповідно до положень Угоди між Європейським Співтовариством та Україною про торгівлю текстильною продукцією;

– сертифікат походження на металопродукцію (англійською мовою) – видають металопродукцію, яку експортують до країн ЄС відповідно до положень двосторонньої Угоди між Урядом України та Європейським Співтовариством про торгівлю деякими сталеливарними виробами;

– сертифікат форми EUR-1, серія М (англійською мовою) для експорту в Республіку Македонія видають згідно з положеннями Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною на підставі Висновку про походження товару, який є невід’ємною частиною сертифіката;

– сертифікат про походження форми «EUR.1» в рамках торгових преференцій Європейського Союзу видається у разі, якщо його потрібно пред’явити як доказ, що товари відповідають вимогам правил визначення преференційного походження, встановлених в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковану Законом України від 16 вересня 2014 року, № 1678-VII⁸⁸ (далі – Угода), при застосуванні преференційних ставок ввізного мита.

З 01 січня 2016 року в рамках цієї Угоди митниці ДФС здійснюють видачу сертифікатів з перевезення форми «EUR.1» при експорті товарів з України до країн ЄС.

Сертифікати з перевезення товарів з України за формою «EUR.1» видаються на товари, що експортуються до країн ЄС та які задовольняють вимогам Протоколу 1 до Угоди (Правила походження).

⁸⁸ Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014, № 1678- VII [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.

За умови подання митним адміністраціям країн ЄС сертифікатів з перевезення товарів з України за формою «EUR.1», до товарів українського походження застосовуються пільги зі сплати мита.

Сертифікат з перевезення товарів з України за формою «EUR.1» видається під час або після здійснення експорту товару. Термін дії сертифіката складає 4 місяці.

– сертифікат походження форми У-1 (українською мовою) – застосовують в межах митної території України у разі потреби підтвердження українського походження товарів, які знаходяться в обігу в межах митної території України;

– сертифікат походження для засвідчення товарів, що експортуються до Мексиканських Сполучених Штатів (англійською мовою) – застосовується для підтвердження українського походження товарів, що експортуються до Мексиканських Сполучених Штатів, та яким на території Мексики надаються преференції.

У разі виникнення сумнівів з приводу дійсності документів про походження товару чи достовірності відомостей, що в них містяться, включаючи відомості про країну походження товару, митний орган може звернутися до компетентного органу, що видав документ, або до компетентних організацій країни, зазначеної як країна походження товару, із запитом про проведення перевірки цих документів про походження товару чи надання додаткових відомостей.

Запит про проведення перевірки повинен містити

- 1) виклад обставин, що дали підстави для сумнівів з приводу достовірності задекларованої країни походження товару,
- 2) посилання на правила визначення походження товарів, що застосовуються в Україні,
- 3) іншу необхідну інформацію.

До запиту додається документ, що підлягає перевірці, або його копія, а також у разі необхідності інші відомості, що можуть сприяти проведенню перевірки.

Запит про проведення перевірки надсилається протягом 1095 днів з дня подання документа про походження товару, крім випадків, коли така перевірка ініціюється у зв'язку з провадженням у кримінальній справі.

Товар вважається таким, що походить з відповідної країни, з моменту отримання митними органами належним чином оформлених документів про походження товару або затребуваних ними додаткових відомостей.

Щодо забезпечення митними органами контролю за правильністю визначення походження товарів, то протягом 2014 року до митного оформлення товарів було подано понад 96,8 тис. преференційних сертифікатів походження (на 38,0 тис. сертифікатів менше, ніж за 2013 рік). За результатами перевірки митними органами виявлено 556 недійсних преференційних сертифікатів про походження товару (на 827 сертифікатів менше, ніж у 2013 році)⁸⁹.

Крім того контроль правильності декларування країни походження товару має і фінансовий аспект (рис. 8.4). Практично протягом 2010–2014 років додаткові надходження від контролю правильності декларування країни походження товару зростали (крім 2013 року). Зокрема, у 2014 році такі надходження склали 84,0 млн. грн., що на 15,9 млн. грн. більше, ніж за 2013 рік. У 2015 році такі надходження склали 81,0 млн. грн (без врахування Луганської і Донецької митниць)⁹⁰.

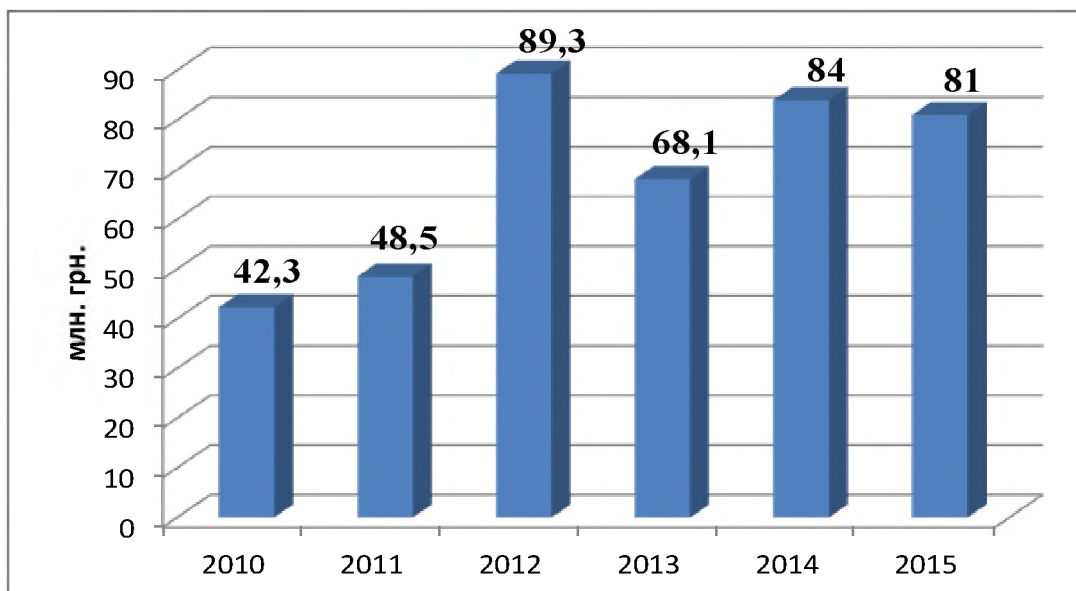

Рис. 8.4. Надходження від контролю за правильністю декларування країни походження товару (млн. грн.) за 2010–2015 рр.

Примітка. Побудовано на основі даних ДФС України

Також протягом 2014 року ДФС за запитами митних адміністрацій зарубіжних країн перевірено 336 сертифікатів про походження товару з України.

⁸⁹ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plan-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

⁹⁰ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

За запитами митних органів країн ЄС перевірено 148 сертифікатів про походження товару з України (форми А), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій на товари українського походження, що експортувались до країн ЄС.

За результатами здійснених перевірок достовірність 142 сертифікатів форми А підтверджено, анульовано – 2, визнано недійсними 4 сертифікати.

Крім того, здійснено верифікацію 159 сертифікатів про походження товару з України (форми СТ-1), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на товари українського походження, що експортувались до країн СНД та Грузії на умовах угод про вільну торгівлі. Достовірність всіх сертифікатів підтверджено.

ДФС направлено на перевірку до уповноважених органів зарубіжних країн 392 сертифікати про походження товарів загальної форми, на підставі яких здійснено митне оформлення товарів із застосуванням режиму найбільшого сприяння.

Протягом 2015 року до митного оформлення товарів було подано понад 84 тис. преференційних сертифікатів походження (майже на 13 тис. сертифікатів менше, ніж за попередній рік). За результатами перевірок митними органами ДФС виявлено 462 недійсні преференційні сертифікати про походження товару (на 94 сертифікатів менше, ніж у 2014 році).

Також протягом 2015 року ДФС за запитами митних адміністрацій зарубіжних країн, перевірено 397 сертифікатів про походження товару з України.

За запитами митних органів країн ЄС перевірено 78 сертифікатів про походження товару з України (форми А), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій на товари українського походження, що експортувались до країн ЄС.

Протягом 2015 року ДФС за запитами митних органів країн ЄС здійснено перевірку 52 сертифікатів з перевезення товару EUR.1, виданих торгово-промисловими палатами в Україні у рамках автономних торговельних преференцій.

За результатами перевірок підтверджено достовірність 48 сертифікатів з перевезення товару EUR.1, визнано недійсними 4 сертифікати.

Крім того, здійснено верифікацію 262 сертифікатів про походження товару з України (форми СТ-1), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на товари українського походження, що експортувались до країн

СНД та Грузії на умовах угод про вільну торгівлі. Достовірність усіх сертифікатів підтверджено⁹¹.

ДФС направлено на перевірку до уповноважених органів зарубіжних країн 366 сертифікатів про походження товарів загальної форми, на підставі яких було здійснене митне оформлення товарів із застосуванням режиму найбільшого сприяння. Протягом року уповноваженими органами Туреччини, Китаю та США проінформовано про фальсифікацію 13 сертифікатів.

8.4. Порядок верифікації сертифікатів і декларацій про походження товару з України

Перевірку достовірності сертифікатів та декларацій про походження товарів з України здійснюють митні органи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України⁹². Така процедура визначається як верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів та декларацій про походження товару з України.

Верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів і декларацій здійснюється митними органами на підставі запиту митного органу країни ввезення товару. ДФС повідомляє митному органу країни ввезення товару, від якого надійшов запит, про результати верифікації (перевірки достовірності) у найкоротший строк, але не більше 6-ти місяців з дня надіслання такого запиту, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

У разі коли в запиті митного органу країни ввезення товару недостатньо відомостей для здійснення верифікації (перевірки достовірності) ДФС надсилає такому органу повідомлення про необхідність надання додаткової інформації.

Верифікація (перевірка достовірності) здійснюється за дорученням ДФС митницею, у зоні діяльності якої перебуває уповноважений орган, що видав сертифікат, або підприємство – виробник та/або експортер товару, яке оформило декларацію. Якщо експортер не є виробником

⁹¹ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

⁹² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України» від 09.12.2015, № 1029 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1029-2015-%D0%BF/paran38#n38>.

товару, до верифікації (перевірки достовірності) залучається митниця, у зоні діяльності якої розміщено виробництво товару.

Верифікація сертифікатів чи декларацій здійснюється у формі (рис. 8.5):

– перевірки сертифіката чи декларації на автентичність (справжність);

– перевірки достовірності відомостей, що містяться у них.

Рис. 8.5. Форми верифікації (перевірки достовірності) сертифіката чи декларації про походження товару з України

Примітка. Побудовано на основі ⁹³

Перевірка сертифіката чи декларації на автентичність (справжність) здійснюється шляхом:

1) отримання від уповноваженого органу підтвердження видачі сертифіката або від підприємства – виробника та/або експортера товару – підтвердження оформлення декларації;

⁹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України» від 09.12.2015, № 1029 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1029-2015-%D0%BF/paran38#n38>.

2) перевірки відповідності інформації, зазначеної у сертифікаті або декларації, інформації, наданій митниці уповноваженим органом або підприємством – виробником та/або експортером товару;

3) проведення в разі потреби в установленому порядку експертизи бланка сертифіката, відбитка печатки та підпису відповідної посадової особи уповноваженого органу.

Перевірка достовірності відомостей, що містяться в сертифікаті або в декларації, здійснюється шляхом:

1) проведення перевірки товару, зазначеного у сертифікаті або декларації, на відповідність вимогам, установленим міжнародними договорами;

2) визначення критерію достатньої переробки;

3) порівняння інформації, яка міститься в сертифікаті або в декларації, з інформацією, зазначеною в зовнішньоекономічному договорі (контракті), комерційних та транспортних документах.

У разі потреби митниці проводять у порядку, встановленому законом, безпосередньо на підприємствах перевірку виробництва ними товарів та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом.

У разі виявлення підробки (фальсифікації) сертифіката або декларації, недостовірності даних, внесених до сертифіката або декларації, порушення вимог, встановлених міжнародними договорами, митниця повідомляє уповноваженому органу і підприємству – виробнику та/або експортеру товару про виявлені порушення.

Про результати верифікації (перевірки достовірності) митниця інформує ДФС в строк, що не перевищує 60 календарних днів з дня надходження до неї запиту від ДФС. Зазначений строк може бути продовжено за рішенням керівника митниці, але не більше ніж на 15 календарних днів.

Уповноважений орган, підприємство – виробник та/або експортер товару зберігає копії сертифікатів або декларацій та інших документів, на підставі яких засвідчено походження товару з України, не менше трьох років з дати видачі сертифіката або оформлення декларації, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

Запити митних органів країни ввезення товару та інші матеріали щодо верифікації (перевірки достовірності) сертифіката і декларації зберігаються в справах митниці протягом трьох років з дня надіслання такого запиту, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

8.5. Попереднє рішення про країну походження товару: порядок прийняття та відкликання

За письмовими зверненнями декларантів або уповноважених ними осіб митні органи приймають попередні рішення щодо застосування окремих положень законодавства України з питань державної митної справи. Такі рішення виносяться до початку переміщення товарів через митний кордон України і є обов'язковими для виконання будь-яким митним органом.

Питання щодо прийняття попереднього рішення про країну походження товару визначається Наказом Мінфіну № 737 від 19.06.2012 «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару»⁹⁴.

Попереднє рішення про країну походження товару – це документ встановленої форми, що приймається за зверненням заявника та засвідчується рішенням про визначення країни походження товару Уповноваженим структурним підрозділом митного органу, на який покладено функції контролю за визначенням країни походження товару. Заявником може бути декларант або уповноважена ним особа, будь-яка юридична особа (її відокремлений підрозділ) або фізична особа.

Відповідно до Митного кодексу попереднє рішення діє протягом 3-ох років з дати його винесення, якщо факти та умови (у тому числі правила визначення походження товарів), на основі яких було прийнято це рішення, залишатимуться незмінними.

Заявник, що отримав попереднє рішення, надає його оригінал та копію до митного органу одночасно з поданням документів для здійснення митного оформлення товару.

Посадова особа митного органу після звірення копії попереднього рішення з оригіналом повертає оригінал заявнику. Копія попереднього рішення залишається в справах митного органу.

Попереднє рішення подається митному органу для здійснення митного оформлення товару разом із документами, що підтверджують країну походження товару.

⁹⁴ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару» від 19.06.2012 № 737 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1176-12>.

Для одержання попереднього рішення заявник подає до митного органу звернення про прийняття попереднього рішення про країну походження товару, заповнене за встановленою формою.

До звернення додаються:

- документи, що підтверджують країну походження товару, визначені Митним кодексом (сертифікат про походження товару, засвідчена декларація про походження товару, декларація про походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару) (у випадках, коли їх подання передбачено законом);

- фотографії, креслення;

- комерційні, технічні й інші документи, що містять відомості про товар (наприклад, технологічні схеми виробництва; бухгалтерські документи про калькуляцію собівартості одиниці продукції; інформація про походження та вартість імпортової сировини, використаної при виробництві товару);

- документи, які свідчать про те, що цей товар повністю вироблено або піддано достатній переробці в конкретній країні (у разі наявності).у разі наявності).

Документи надаються у вигляді оригіналів або копій, завірених у встановленому порядку.

Подані заявником разом із письмовим зверненням документи залишаються в справі митного органу.

Якщо надані заявником у зверненні відомості про походження товару є недостатніми для прийняття попереднього рішення, митний орган протягом 30 днів від дня реєстрації письмового звернення повідомляє заявника про необхідність надання додаткової інформації і встановлює строк для її надання (не більше 30 днів).

У разі ненадання заявником додаткової інформації у визначений строк у видачі попереднього рішення відмовляється з обґрунтуванням підстав для відмови.

Відмова в розгляді звернення не перешкоджає повторному зверненню заявника до митного органу про прийняття попереднього рішення за умови усунення причин, що були підставою для відмови в прийнятті попереднього рішення.

Попереднє рішення приймається до початку переміщення товарів через митний кордон, але не пізніше ніж через 150 днів з дня надходження до митного органу такого звернення, за умови, що декларантом або

уповноваженою ним особою повідомлено всі необхідні для прийняття такого рішення дані про товар.

Попереднє рішення про країну походження товару за встановленою формою (рис. 8.6), оформлюється у двох примірниках на офіційному бланку митного органу за підписом керівника (заступника керівника) митного органу та скріплюється печаткою митного органу.

ПОПЕРЕДНЄ РІШЕННЯ про країну походження товару		
№	від " ____ " _____	20__ року
1. Заявник		
2. Найменування та код товару згідно з УКТ ЗЕД		
3. Країна походження товару		
4. Відомості про товар, необхідні для визначення країни походження товару		
5. Нормативно-правові акти, на підставі яких прийнято попереднє рішення про країну походження товару		
6. Висновок		
7. Для службових приміток		
_____	_____	_____
(посада керівника (заступника) митного органу)	(підпис) М.П.	(ініціали, прізвище)

Рис. 8.6. Форма попереднього рішення про країну походження товару⁹⁵

Перший примірник видається (направляється) заявнику, другий примірник залишається в справах митного органу.

Попереднє рішення може бути використане при митному оформленні тільки заявником.

У разі втрати заявником попереднього рішення він подає митному органу, який видав це рішення, письмову заяву про видачу дубліката

⁹⁵ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару» від 19.06.2012, № 737 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1176-12>.

попереднього рішення, який митний орган видає протягом 30 днів від дня реєстрації письмової заяви про видачу дубліката попереднього рішення.

Дублікат попереднього рішення повинен бути ідентичним оригіналу (зберігаються всі відомості, що містяться в оригіналі попереднього рішення, у тому числі реєстраційний номер, дата прийняття та підпис посадової особи митного органу), але в графі «Для службових приміток» бланка попереднього рішення митний орган великими літерами проставляє відмітку «ДУБЛІКАТ».

Строк дії дубліката обчислюється з дати прийняття попереднього рішення і не може перевищувати строку дії попереднього рішення (3 років з дати винесення попереднього рішення).

Видане попереднє рішення або його дублікат реєструється митним органом в Журналі обліку попередніх рішень про країну походження товару, дублікатів попередніх рішень про країну походження товару за встановленою формою.

Митний орган не пізніше дня, що настає за днем винесення попереднього рішення або видачі його дубліката, заносить інформацію про прийняте попереднє рішення або дублікат попереднього рішення до ПК ЄАІС митних органів України «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів».

Відкликання попереднього рішення

Орган, який видав попереднє рішення, може його відкликати.

Попереднє рішення підлягає відкликанню, якщо воно:

1) було прийняте на підставі поданих заявником недостовірних документів, наданої ним недостовірної інформації та/або внаслідок ненадання підприємством всієї наявної у нього інформації, необхідної для прийняття зазначеного рішення, що суттєво вплинуло на характер цього рішення;

2) суперечить законодавству України з питань державної митної справи внаслідок змін в останньому;

3) було прийняте з порушенням вимог Митного кодексу України.

Письмове повідомлення про відкликання попереднього рішення негайно направляється митним органом заявникові, за зверненням якого воно було прийняте.

Посадова особа митного органу не пізніше дня, що настає за днем прийняття рішення про відкликання попереднього рішення, заносить інформацію про відкликання попереднього рішення до ПК ЄАІС митних органів «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів».

Прийняте митним органом рішення про відкликання попереднього рішення не перешкоджає повторному зверненню заявника за умови усунення причин, що призвели до відкликання такого рішення.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте значення визначення країни походження товару у митному адмініструванні?
2. Дайте визначення поняття «країна походження товару»?
3. Які товари вважаються повністю виробленими в даній країні?
4. Сформулюйте критерії достатньої переробки товару?
5. Які операції не відповідають критеріям достатньої переробки?
6. Які документи підтверджують країну походження товару згідно вітчизняного законодавства?
7. У яких випадках сертифікат про країну походження товару подається до митних органів в обов'язковому порядку?
8. Охарактеризуйте форми сертифікатів про країну походження товару?
9. Розкрийте сутність поняття верифікація сертифікату чи декларації про походження товарів?
10. З якою метою можна використовувати попереднє рішення про країну походження товару?

Тестові завдання.

1. Базовим міжнародним документом на основі якого базуються правила визначення країни походження товарів, що діють в Україні, є:

- А) Угода про правила визначення походження СОТ;
- Б) Угода про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав;
- В) Митний кодекс ЄС;
- Г) Конвенція про Гармонізовану систему опису і кодування товарів.

2. Визначіть основні цілі визначення країни походження товару:

- А) оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон;
- Б) застосування до товарів, що переміщуються через митний кордон заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- В) інформування споживача про країну походження;
- Г) немає правильної відповіді.

3. Які з операцій (товарів) не можна віднести до товарів повністю вироблених в даній країні:

- А) електроенергія, вироблена в цій країні;
- Б) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
- В) забій тварин;
- Г) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні.